

Länsstyrelsen Skåne
Miljöavdelningen
skane@lansstyrelsen.se

Yttrande över förslag till reviderad skötselplan för naturreservatet Maskängen i Lunds kommun

Dnr 511-38813-2022

Sammanfattning

Lunds Naturskyddsförening, LNF, anser att förslaget till skötselplan innehåller väsentliga brister, som måste rättas till innan beslut om ny skötselplan kan fattas. Bland de viktigaste bristerna hör att inga allvarliga försök görs för att vända den negativa utveckling för den biologiska mångfalden som pågått i decennier. Den utgörs av en omfattande igenväxning med gräs, vilket hindrar många andra arter från att finnas kvar på lång sikt.

Ideella insatser

LNFs styrelsemedlem Leif Runeson besökte Maskängens östra del 2022-11-15 för att få en bild av områdets skötsel och för att inventera mossor. Han hade inventerat området för Projekt Skånes flora under 1990-talet, främst 1994-96 och då funnit fler än 150 arter, av vilka många hade vackra och färgglada blommor i stora antal. Då var området varierat med många olika slags biotoper och vatten under nästan hela året i den bäck som genomkorsar området.

Nu var området nästan helt uttorkat, vilket var tydligt genom att han kunde gå var han ville utan att ens få fukt på skorna, vilket tidigare var omöjligt. Detta gällde särskilt under senhösten, som normalt är den blötaste tiden på året. Den allra största delen av området var täckt av en tät gräsrotsfilt med få rester av andra växter. Vissa svackor är dock totaldominerade av högvuxna arter som älgört. Samtliga små buskar och nästan samtliga tuvor var borttagna. Dessa bildar småbiotoper som gynnar många olika arter inom grupperna groddjur, blötdjur, insekter och mossor. Som exempel kan nämnas att den vanligaste fuktängsmossan spjutmossa, som är mycket vanlig i en mängd olika miljöer i södra halvan av Sverige, bara kunde återfinnas vid basen av en enda tuva.

Mossor tillhör de organismer som reagerar först på uttorkning eftersom de saknar rötter. Bristen på mossor i området var påfallande i jämförelse med andra ängsmarker i närheten.

När han och andra styrelsemedlemmar cyklat förbi området har de kunnat se att blomsterprakten minskat kraftigt med åren. Ett exempel är smörbollor. De har också kunnat se att skötseln har varit av skiftande omfattning och kvalité under lång tid. De senaste åren har slåtter bedrivits enbart på senhösten och på ett sätt som utarmar områdets mångfald. Inga spår av efterbete har setts på flera år. Hela området ger intryck av att vara en ordinär slåttervall utan botaniska kvalitéer. Det är bl.a. därför som få botanister besökt området under åren. Svårigheten att passera stängslet är en annan anledning.

En bidragande orsak till uttorkningen är att våtmarker på golfbanans område norr om cykelvägen har försvunnit, en av de större för cirka 15 år sedan. De negativa effekterna av detta beskriver Göran Mattiasson i sin rapport "Kungsmarken – flora och vegetation", som publicerades i Botaniska Notiser, häfte 2010:3. Eventuellt har kvarvarande dammar bottentätats, men det kan inte klarläggas annat än genom tillsyn på platsen.

Samtliga greener och andra ytor inom golfbanan bevattnas med vatten från Glomsjön genom underjordiska rörledningar och pumpar. Sjöns vatten kommer från högre och norr om liggande åkermark och är påfallande rikt på nitrat. Sådant vatten har sannolikt hamnat på Maskängen när bäcken varit vattenförande och har därmed bidragit till gräsens dominans.

Flera områden på Kungsmarken har under senare år täckts av snabbt och tätt växande gräsarter som effektivt hindrar andra örter och gräs från att växa där. Dessa misstänkt invasiva gräs kan spridas till Maskängen med skötselutrustning.

Olika medlemmar i Lunds Botaniska Förening har besökt området under de två senaste åren. Först i år har antalet plantor av vissa sällsynta arter räknats, förutom när en art ingått i floraväxteriet.

Den missriktade skötseln, de varmare vintrarna, uttorkningen och de höga nitrathalterna i regnvatten har alla bidragit till att gräsen blir alltmer dominerande för varje år. Detta går ut över alla andra organismer i området. Denna negativa utveckling måste snarast brytas för att natur- och bevarandevärdena i reservatet ska kunna återställas och den biologiska mångfalden utvecklas i positiv riktning. LNF håller med stöd av ovanstående observationer inte med om att slåtterängen uppfyller kraven på fullgod bevarandestatus.

Remissförslaget

Kapitel 1. Det syfte som anges i förslaget stämmer inte med det syfte som anges i reservatsbeslutet från 1993-05-28. Där anges det att syftet dels är att bevara den biologiska mångfalden, speciellt kärlväxtfloran, och dels att vårda och bevara värdefulla naturmiljöer som odlingslandskap (ängar) och våtmarker (kärr) genom bete och slåtter. Detta har i förslagets inledning ändrats till "ändamålet med reservatet skall vara att genom främst slåtter och utan tillförsel av

gödselmedel bevara en hävdad ängsmark som ett representativt exempel på forna tiders ängar på näringsrik baltisk morän." utan att ett nytt reservatsbeslut har fattats. LNF ifrågasätter om detta förfarande är lagligt om förslaget fastställs i sin nuvarande lydelse. Dessutom protesterar LNF mot att det ena syftet "bevarande av den biologiska mångfalden" inte längre ska uppnås. I avsnitt 3.1 är målet med reservatet formulerat på ett annat sätt, men även det avviker från formuleringen i reservatsbeslutet.

I **kapitel 2.2.3** Biologi listas ett antal arter som typiska för området, bl.a. bockrot, jungfrulin och sommarfibbla, som varken sågs under Projekt Skånes Flora på 90-talet eller senare. Detta höll den tidigare planförfattaren Anders Larsson med om redan då. Vidare anges brudbröd som inte finns på Artportalen efter inventeringens slut. Artlistan i förslaget följer nästan ordagrant den text om arter som finns i reservatsbeslutet från 1993 och på informationsskylten om reservatet, vilket ger en vilseledande bild av dagens situation. Tyvärr finns det inte fler än cirka 10 kärlväxtobservationer på Artportalen under de fler än 20 år som gått mellan Projekt Skånes Flora och Lunds Botaniska Förenings besök under senare år. Anmärkningsvärt är att de observationer som gjordes under Ängs- och betesmarksinventeringen saknas där. Därmed vet man inte med säkerhet om dessa observationer gjorts i fält eller är avskrifter. Sammantaget innebär detta att de slutsatser som dras i förslaget om framtida skötsel vilar på ett mycket klen underlag, särskilt när det gäller antalet plantor av sällsynta arter. Det finns därför inget stöd för att påstå att den hittillsvarande skötseln uppfyller syftena för reservatet när det gäller biologisk mångfald. Forna tiders ängar som sköttes med handslåtter och bete var mycket tuvigare än dagens Maskängen.

I **kapitel 3.3** diskuteras klimatförändringar på ett bra sätt. LNF håller inte med om slutsatsen att sen slåtter motverkar klimatförändringarna, såvida den inte är ett komplement till noggrann slåtter under sommaren. Det gäller att på alla möjliga sätt bryta gräsens totala dominans. De milda vintrarna gör att gräsen redan på våren får ett betydande försprång i konkurrensen med andra växtarter.

Skötselåtgärderna och bevarandemålen är ofta ändamålsenliga. Dock saknas det specifika åtgärder som säkrar att fridlysta arter, t.ex. orkidéer och groddjur, finns kvar i framtiden. Införande av efterbete är en angelägen åtgärd. Ibland är dagens tunga nötkreatur ett problem på ängsmark, men inte här så länge markerna är så torra som nu. Förekomsten av skuggande vedväxter är minimal. Fortsatt jakt på dessa missgynnar de arter som behöver skugga och gömställen. Slåttern ska påbörjas tidigast den 1.7, men inget slutdatum anges. Det är viktigt att föreskriva att huvudslåttern ska ske under juli och augusti, med ett tillägg om att komplettering med senare slåtter eller andra åtgärder får ske om det krävs för att bryta gräsens och ev. invasiva arters dominans. Förnaansamling får inte ske, men den tjocka rotfilt som nu finns har samma effekt, när det gäller att hindra andra växter än gräs och buskar från att överleva eller etablera sig.

Skötselåtgärder och bevarandemål saknas för fuktängen. Eftersom hela reservatets areal ingår i skötselområde 1 får läsarna uppfattningen att denna naturtyp sannolikt har försvunnit, vilket i så fall strider mot regeringens löfte till EU att skydda samtliga naturtyper i de svenska Natura 2000-områdena. Därför är

det märkligt att Tabell 1 anger att bevarandestatusen för fuktängen är fullgod. Om fuktängen finns kvar måste skötseln anpassas så att dess värden inte förstörs.

Kapitel 5. Skylten i reservatets nordöstra hörn innehåller 30 år gammal text från gällande reservatsbeslut när det gäller vilka växter som finns i området och måste därför bytas ut. Förutom denna skylt finns det gemensamma informationsskyltar för Kungsmarken och Maskängen. Den närmaste finns vid infarten till Kungsmarkens parkering 100 m bort. Där kan man bl.a. läsa att den som vill se orkidéer ska besöka Maskängen. Denna uppgift är direkt felaktig, eftersom Kungsmarken under många år har hyst cirka tio orkidéarter, men Maskängen oftast bara en.

Kapitel 9. På sidan 1 i förslaget står det att målen ska vara uppföljningsbara. De mål som anges uppfyller inte detta krav. Det finns inte heller någon tydligt angiven metod för hur uppföljningen ska gå till. Utan stöd av regelbunden uppföljning på art- och naturtypsnivå är det svårt att fatta korrekta beslut om ändrad skötsel. Det är viktigt att antalet plantor av de hotade arterna är kända. Flera arter finns i värsta fall bara kvar i form av plantor som inte längre kan föröka sig, vilket i så fall innebär att det är en tidsfråga innan arterna i fråga försvinner för alltid från reservatet. Denna eftersläpning kallas ofta utdöendeskuld. Med en alltför översiktlig uppföljning är risken stor att skötseln blir densamma under många år framöver och att bevarandemålen därför blir ännu svårare att uppnå.

Kapitel 11. Fridlysta arter bör också förtecknas, t.ex. orkidé- och grodarter. Ev. förekomst av fladdermöss behöver också kartläggas. Området har, eller hade åtminstone tidigare, goda egenskaper för att fungera som ett födosöksområde för fladdermöss. Ett antal hotade kärlväxtarter anges men information saknas om de olika arternas numerär i området.

Eftersom Maskängen och Kungsmarken står i förbindelse med varandra och eftersom Kungsmarken växer igen allt mer, är det viktigt att även skötselplanen för Kungsmarken uppdateras så snart som möjligt.

För Lunds Naturskyddsförening

Tomas Björnsson, ordförande